

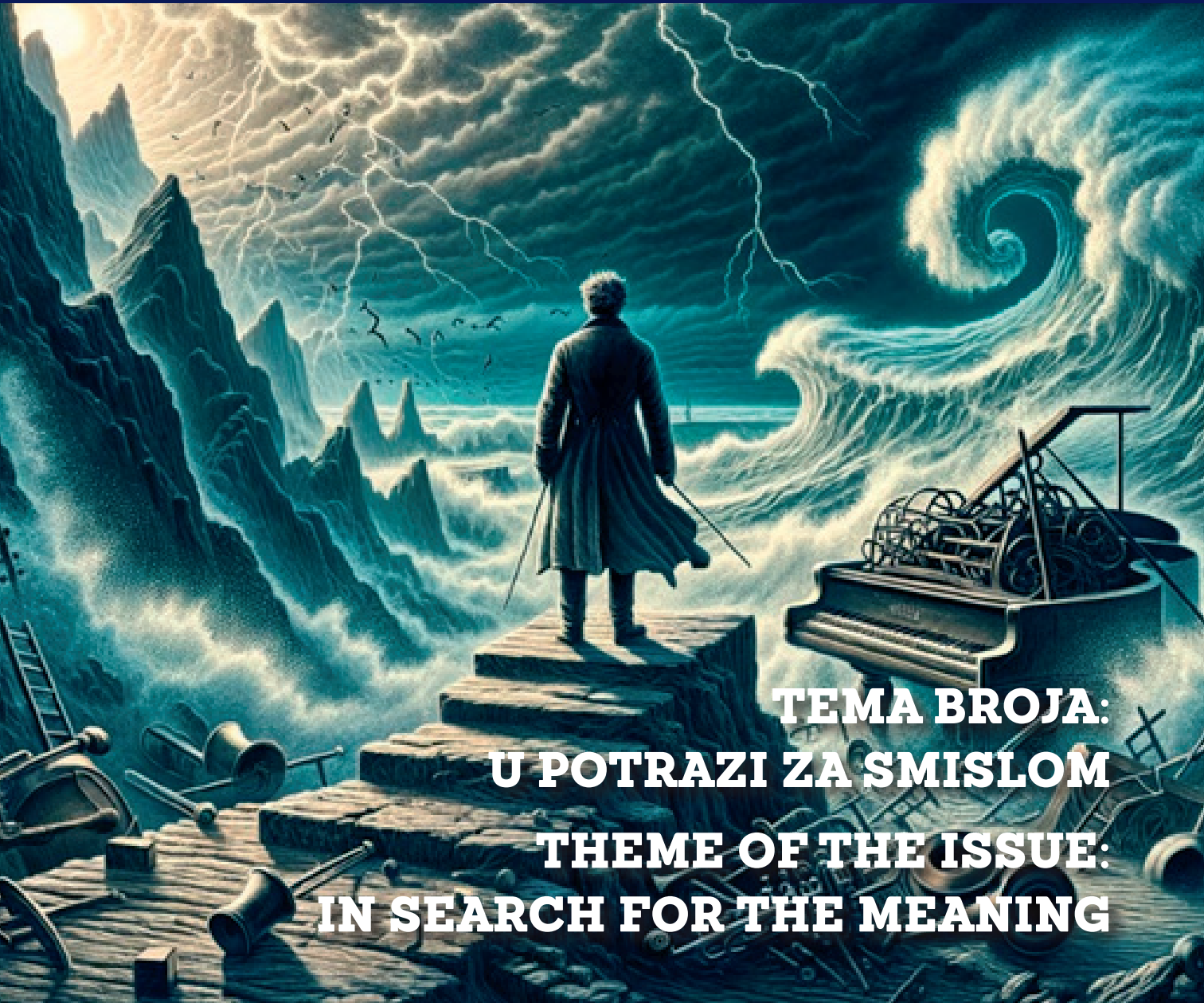

GLASNIK

B'nai B'rith

Gavro Schwartz, Hrvatska

Časopis za židovsku kulturu, civilizaciju i povijest.
Godina 9, broj 34 Zagreb, travanj 2024. Izlazi četiri puta godišnje.

**TEMA BROJA:
U POTRAZI ZA SMISLOM
THEME OF THE ISSUE:
IN SEARCH FOR THE MEANING**

THE VOICE

of B'nai B'rith

Gavro Schwartz, Croatia

Magazine of Jewish Culture, Civilization and History.
Year 9, No. 34, Zagreb, April 2024. Published quarterly.

Glasnik B'nai B'rith

Časopis za židovsku kulturu, civilizaciju i povijest.

Godina 9, broj 34, Zagreb, travanj 2024. Izlazi četiri puta godišnje.

The Voice of B'nai B'rith

Magazine of Jewish Culture, Civilization and History.

Year 9, No. 34, Zagreb, April 2024. Published quarterly.

Nakladnik / Publisher: B'nai B'rith, Gavro Schwartz, Zagreb.

Urednik / Editor: Paula Rem

Odgovorni urednik / Editor in Charge: Ninoslav Perović

Urednički savjet / Editorial Advice: Darko Fischer

Adresa uredništva / Address: Palmotićeve ulica 16, 10 000 Zagreb

E-mail: glasnik.bnaibrith@gmail.com

Dizajn i prijelom / Design and layout: Krešendo

Fotografija s naslovnice / Cover photo: Softverska ilustracija Nietzscheovog koncepta krize judeokršćanskog morala; izvor: Boris Bosančić / Software illustration of Nietzsche's concept of the crisis of Judeo-Christian morality; source: Boris Bosančić

Časopis *Glasnik B'nai B'rith* pokrenut je 2016. godine kao digitalni časopis s fokusom na židovsku kulturu, civilizaciju, povijest, kao i aktivnosti židovskih zajednica i pojedinaca te udruge B'nai B'rith u Hrvatskoj. Časopis izlazi četiri puta godišnje u dvojezičnom formatu, na hrvatskom i engleskom jeziku, a svi su brojevi dostupni na <https://www.bnaibrith.hr/hr/>. Svrha časopisa je ukazati na doprinos židovstva u razvoju hrvatske te europske kulture i civilizacije, povezati židovsku i opću javnost, kao i osigurati kontinuitet komunikacije između židovskih zajednica u Hrvatskoj i inozemstvu. Današnji suradnici uključuju judaiste, izraeliste, povjesničare, teoretičare umjetnosti i stručnjake za različita područja iz Hrvatske, Austrije, Indije, Izraela, Amerike, Poljske, Brazila i drugih zemalja.

The Voice of B'nai B'rith was started in 2016 as a digital magazine focusing on Jewish culture, civilization, history, as well as the activities of Jewish communities and individuals and the B'nai B'rith association in Croatia. The magazine is published four times a year in bilingual format, in Croatian and English, and all issues are available at <https://www.bnaibrith.hr/hr/>. The main objective is to point out the contribution of Judaism in the development of Croatian and European culture and civilization, to connect the Jewish and general public, as well as to ensure the continuity of communication between Jewish communities in Croatia and abroad. Today's contributors include scholars from areas of Jewish Studies, Israel Studies, historians, art theorists and experts in various fields from Croatia, Austria, India, Israel, America, Poland, Brazil and other countries.

SADRŽAJ / CONTENTS

Riječ urednice: uz trideset četvrti broj *Glasnika B'nai B'rith* 5

Editorial to the 34th Issue of *The Voice of B'nai B'rith* 6

ATLAS OBLAKA / CLOUD ATLAS

Put oko regije / Around the Region

Zlata Živaković-Kerže: O istaknutim Židovima u Brodu na Savi 7
Outstanding Jews from Slavonski Brod

Darko Fischer 35 godina Kulturnog društva Miroslav Šalom Freiburger iz Zagreba 15
35 Years of Cultural Society Miroslav Šalom Freiburger from Zagreb

U FOKUSU: POTRAGA ZA SMISLOM / IN SEARCH FOR THE MEANING

Anna Maria Gruenfelder: Otpor totalitarnome režimu – ima li smisla? Osamdeseta godišnjica Operacije Valkyrie 19
Resistance to totalitarianism: can it make a difference?
80 years since Operation Valkyrie

Paula Rem: Vječno vraćanje jednakog? Smisao vremena u židovstvu, kršćanstvu i hinduizmu 27
The Eternal Recurrence of the Same? The Meaning of Time in Judaism, Christianity and Hinduism

Paula Rem: Potraga za istinom u doba dezinformacija: smisao vizualnih medija od antike do danas 39
The Search for Truth in the Age of Disinformation: Meaning of Visual Media from Antiquity to the Present

ZEMLJA MEDA I MLIJEKA / LAND OF MILK AND HONEY

Cionizam / Zionism

Aron Albahari: Smisao borbe za vlastitu državu: Svjetska cionistička organizacija u posjetu Beogradu, Sarajevu i Zagrebu 1928. godine 48

Meaning of Struggle for an Own State: The World Zionist

Organization visiting Belgrade, Sarajevo and Zagreb in 1928

Aron Albahari

Smisao borbe za vlastitu državu: Svjetska cionistička organizacija u posjetu Beogradu, Sarajevu i Zagrebu 1928. godine

Aron Albahari (*1959., Sarajevo) diplomirao je na Pravnom fakultetu u Sarajevu 1984. godine. Od 1992. živi i radi u Beogradu. Posljednjih dvadesetak godina bavi se istraživanjima i pisanjem sadržaja jevrejske tematike. Na konkursu za radove sa jevrejskom temom, koji već 66 godine organizuje Savez jevrejskih opština (ranije Jugoslavije, a sada Srbije) nagrađena su četiri njegova rada. Jedan broj njegovih radova objavljen je u više jevrejskih časopisa bivše Jugoslavije (u Sarajevu, Beogradu, Zagrebu, Podgorici) i Izraela. Jedan rad je objavljen i u sarajevskom Oslobođenju (u nedeljnom dodatku Pogledi – Kratka kronologija Jevrejske zajednice u Bosni i Hercegovini – 2013, kao koautor), te dva rada u prvom i devetom broju beogradskog časopisa Alia mundi – magazina za kulturnu raznolikost (Porijeklo melodije narodne pjesme “Kad ja pođoh na Bembašu” – 2017. i “Ko je bio prorok Jona?” – 2019). Autor je sedam knjiga.

U povodu jedne zanimljive i značajne godišnjice, Jevrejska digitalna biblioteka (JDB) postavila je tri teksta koji predstavljaju izvode iz dva broja sarajevskog jevrejskog nedeljnog lista „Jevrejski glas“, objavljena 23. i 30. marta 1928. godine. Naime, u mjesecu martu ove godine navršava se 95 godina od događaja koji su pomenuti i detaljno opisani u tim, ali i drugim novinama. Cionistički vođa i predsjednik Egzekutive Cionističke organizacije gospodin **Nahum Sokolov** u martu 1928. godine posjetio je Beograd, Sarajevo i Zagreb. Bila je to njegova službena posjeta Kraljevini S.H.S, prilikom koje je u Beogradu boravio od 9. marta, u Sarajevu od 14. marta i u Zagrebu od 18. marta. Susreti koje je tom prilikom ostvario govore o značaju koji je ta posjeta izazvala, pre svega među jevrejskim zajednicama pomenutih gradova, ali i njegovim susretima sa

lokalnim gradskim zvaničnicima i posebno državnim, političkim pa i vojnim predstavnicima Kraljevine S.H.S.

U Beogradu, visoki je gost imao susrete sa predstavnicima skoro svih jevrejskih udruženja: Saveza jevrejskih veroispovednih opština, Sefardske jevrejske opštine, Aškenaske jevrejske opštine, Savezom jevrejskih ženskih društava, u sinagogi „Bet Izrael“ sa vrhovnim rabinom gospodinom dr. Isakom Alkalajem, predstavnicima **B'nai B'rith** lože, Oneg Šabata, Crkvene školske jevrejske opštine i mnogih drugih organizacija. Tokom posjete, gospodin Sokolov je obišao i Spomenik neznanom junaku na Avali, a potom ga je primio i Ministar spoljnih poslova Kraljevine S.H.S. gospodin Šumenković (prilikom koje je ministar dao posebnu izjavu), predsednik Vlade gospodin Vukičević, engleski

Fotografija iz tadašnjih novina

Izvor: Jevrejska digitalna biblioteka

poslanik gospodin Kenard, poljski poslanik. Na kraju, gospodina je Sokolova u audijenciju primio i Njegovo Veličanstvo Kralj Aleksandar. Tom prilikom, kralj je visokom gostu poklonio svoju sliku sa portretom. Po odlasku iz Beograda, na putu za Sarajevo, visokog gosta su na prolaznim stanicama u Bosanskom Brodu, Zenici i Visokom sačekivali predsednici i članovi tamošnjih jevrejskih opština.

U Sarajevu, gospodin Sokolov je imao izuzetno bogat i raznovrstan program. Tom prilikom je održao veliki govor na mitingu u Narodnom pozorištu, posjetio je Sefardsku opštinu, Aškenasku opštinu, gradilište novog Velikog sefardskog hrama (Templa,

o.a.), prisustvovao je pozdravnoj večeri u Jevrejskom klubu, molitvama u sefardskom i aškenaskom hramu, osnivačkom mitingu sarajevske podružnice WIZO (Ženske svjetske internacionalne cionističke organizacije). Pored jevrejskih institucija i pojedinaca u Sarajevu, gospodin Sokolov imao je susrete i posjete kod velikog župana gospodina M. Nikolića, kod gradskog komesara gospodina Bičakčića, direktora (Zemaljskog, o.a.) muzeja gospodina Skarića, bio je na prijemu kod engleskog konzula gospodina Greighama, i to u društvu sa komandantom armije gospodinom Smiljanićem, te generalima gospodom Jovanovićem i Stojšićem.

O poseti gospodina Sokolova Sarajevu i posebno o skupu u Narodnom Pozorištu, pored jevrejske štampe izvestila su i oba sarajevska dnevnika: „Jugoslavenski list“ i „Večernja pošta“.

I u Zagrebu je visoki gost imao brojne susrete i prijeme. Sastao se sa predsjednikom i članovima Radnog odbora Saveza cionista Jugoslavije te predsjednikom i članovima Zagrebačke bogoštovne općine. U zagrebačkoj sinagogi Nahum Sokolov susreo se sa zagrebačkim **nadrabinom, gospodinom dr. Gavrom Schwartzom** i predstavnicima **B'nai B'rith** lože. Također je posjetio Dom za stare „Lavoslav Schwartz“ i školu za djecu Gan-ajeladim, dok je gospođica Sokolov posjetila zagrebačku podružnicu WIZO (zagrebačke Ženske cionističke organizacije). Finalni susret i miting održan je u „Makabijevom Domu“, gdje je gospodina Sokolov govorio o aktuelnom stanju cionističkog pokreta.

Pored susreta sa predstavnicima jevrejskih organizacija, gost je u hotelu „Esplanada“ imao dvosatni razgovor i intervju sa zagrebačkim novinarima,

a potom banket u „Gradskom podrumu“ sa 300 zvanica. U srijedu, 21. marta, gosti su vozom sa zagrebačkog kolodvora otputovali za Minhen.

Tekstovi sa detaljnim opisom ovih posjeta mogu se pogledati na linkovima JDB:

Za posjetu Beogradu na linku:

<https://www.jevrejskadigitalnabiblioteka.rs/handle/123456789/2702>

Za posjetu Sarajevu na linku:

<https://www.jevrejskadigitalnabiblioteka.rs/handle/123456789/2703>

Za posjetu Zagrebu na linku:

<https://www.jevrejskadigitalnabiblioteka.rs/handle/123456789/2704>

Pomenimo i da su tekstovi sarajevskih jevrejskih novina „Jevrejski glas“, za sve ove tri posjete posebno, pod naslovima „Nahum Sokolov u Beogradu“, „Nahum Sokolov u Sarajevu“ i „Nahum Sokolov u Zagrebu“ postavljeni kao zbirni tekstovi i na sajtu „Digitalni arhiv INFOBIRO BETA – Media centar Sarajevo“.

Aron Albahari

Meaning of Struggle for an Own State: The World Zionist Organization visiting Belgrade, Sarajevo and Zagreb in 1928

Aron Albahari (*1959, Sarajevo) graduated from the Faculty of Law in Sarajevo in 1984. He lives and works in Belgrade since 1992. For the last twenty years, he has been researching and writing content on Jewish topics. At the competition for works with a Jewish theme, which has been organized for 66 years by the Association of Jewish Communities (formerly of Yugoslavia, now of Serbia), four of his works were awarded. A number of his works were published in several Jewish magazines of the former Yugoslavia (in Sarajevo, Belgrade, Zagreb, Podgorica) and Israel. One article was also published in Sarajevo's *Oslobodenje* (in the weekly supplement *Pogledi - Short Chronology of the Jewish Community in Bosnia and Herzegovina* - 2013, as a co-author), and two articles in the first and ninth issues of the Belgrade magazine *Alia mundi - the magazine for cultural diversity* (The origin of the melody of the folk song "When I went to Bembaša" - 2017 and "Who was the prophet Jonah?" - 2019). He is the author of seven books.

On the occasion of an interesting and significant anniversary, the Jewish Digital Library (JDB) has posted three texts that represent excerpts from two issues of the Sarajevo Jewish weekly newspaper "Jevrejski Glas", published on March 23 and 30, 1928. Namely, in the month of March this year, 95 years have passed since the events that were mentioned and described in detail in that and other newspapers. The Zionist leader and president of the Executive Zionist Organization, Mr. **Nahum Sokolov**, in March 1928 visited Belgrade, Sarajevo and Zagreb. It was his official visit to the Kingdom of Slovenia, Croatia and Serbia, during which he stayed in Belgrade from March 9, in Sarajevo from March 14 and in Zagreb from March 18. The meetings he had on that occasion speak of the significance that

this visit caused, primarily among the Jewish communities of the mentioned cities, but also his meetings with local city officials and especially state, political and even military representatives of the Kingdom of Slovenia, Croatia and Serbia.

In Belgrade, the high-ranking guest had meetings with representatives of almost all Jewish associations: the Union of Jewish Religious Municipalities, the Sephardic Jewish Community, the Ashkenazi Jewish Community, the Union of Jewish Women's Societies, in the synagogue "Bet Israel" with Chief Rabbi Dr. Isak Alkalaj, representatives of **B'nai B'rith Lodge**, Oneg Shabbat, Church School Jewish Community and many other organizations. During the visit, Mr. Sokolov

Nahum Sokolov u Zagrebu

U nedjelju, 18. marta ov. g. u jutro, brzim vlakom iz Bos. Broda stigao je predsjednik Egzekutive Svjetske Cijonističke Organizacije, uz pratnju svog sekretara gdje dr. Sokolov, iz Sarajeva u Zagreb. Na željezničkoj stanici dočekalo je uzvišenog gosta veliko mnoštvo zagrebačkog jevrejskog i nejevrejskog građanstva koje je željno iščekivalo dolazak cijonističkog prvaka i jevrejskog nacionalnog vođe. Među prisutnicima isticali su se izaslanici svih jevrejskih društava i ustanova i mnogobrojna omladina. Od voza do čekaonice priredila je oduševljena omladina gostima špalir.

U čekaonici, koja je bila dupkom puna, pozdravio je g. Sokolova, predsjednik Radnog Odbora Saveza Cijonista Jugoslavije g. dr. Aleksandar Licht jednim biranim govorom, u kojem je, među ostalim, rekao i ovo:

— Sa predsjednikom Weizmannom Vi ste nastupili gordo nasljedstvo Herzla u času historijskog raskršća. To je nasljedstvo veliko i sjajno po svojoj moralnoj i idejnoj snazi, ali siromašno po sredstvima, kojima drugi narodi mogu da raspolazu. Državnici naroda, ali ne države, Vi ste u nepokolebivoj vjeri u pomoć naroda, od moćnika svijeta zahlijevali historijsku odmazdu, za tlačenje od dvije tisuće godina. Pobjedili ste, kao što nijedan vojskovođa, nijedan državnik nije pobjedio: čistih, neokaljanih ruku, koje su poput oružja uzdizale svetliju neprolaznih ideala prastaroga kulturnoga naroda.

G. dra Lichta, g. nadrabina, predsjednika Opštine i ostale prisutnike pozdravio je g. Sokolov jednim kratkim i toplim govorom. On je, među ostalim, rekao:

— Pozdravljam Vas onom riječju, koja se u Palestini posvuda ori i kojom svaki od naših razgovora i govora počinje: *Salom!* To znači više nego pozdrav, to je *simbol*, to je i harmonija, duševno zdravlje, *šalom* trebamo, *šalom* donosimo. Donosim Vam pozdrave Cijonističke Egzekutive, a mislim, da imadem pravo da Vam donesem pozdrave i blagoslov od onog mjesta, odakle dolazi taj pozdrav: iz Jerusolima. S tim pozdravom, braćo, započnimo sada naš rad.

Na to je Lea Spiegler pozdravila goste na francuskom jeziku i g. Sokolovu predala buket cvijeta.

Istoga dana, u 5 sati, popodne, g. Sokolov je imao sastanak sa izaslanicima zagrebačkih bogoštovnih opština i zagrebačkih jevrejskih društava i usta-

nova u hotelu «Esplanade». Ovaj je prijateljski sastanak otvorio predsjednik jevrejske bogoštovne opštine g. Dr. Hugo Kohn u ime bogoštovne opštine i svih ostalih zagrebačkih jevrejskih institucija. Pošto mu je zaželio dobrodošlicu, g. dr. Kohn je izjavio g. Sokolovu da je veliki pokret jevrejskog genija zahvatio i Jevreje Zagreba i da će oni uvijek saradivati u njemu.

Iza g. dra Kohna uzео je riječ uvaženi g. Sokolov, koji se, najprije, zahvalio g. dru Kohnu na toplim riječima, a poslije izrazio svoje veselje što vidi na okupu izaslanike jednog tako velikog broja društava. To je dobar znak, znak života. Zagrebački Jevreji su se zauzeli da za svaku potrebu osnuju društvo koje će da toj potrebi udovolji. Ali sva ta udruženja, koliko se god ona diferencirala u svojim ciljevima, imaju da se približe i zajednički rade kuda se radi o nacionalnoj stvari. U svom govoru, pohvalio je zagrebačku jevrejsku opštinu, i tom se prilikom dotakao pitanja jevrejskih opština u Palestini.

Iza sastanka korporacija u hotelu «Esplanade», nastavio je g. Sokolov svoj rad u Zagrebu jednim interesantnim govorom u hramu koji je bio dupkom pun. Tu smo vidjeli i jedan veliki broj uglednih nejevrejskih građana.

Uzvišene goste je predstavio prisutnicima zagrebački nadrabin g. dr. Gavro Schwarz. Najprije je on ukazao na njegov požrtvovan rad u mladosti, koji je Sokolov razvio u «Haceliri», a poslije se zadržao kod prikaza njegove gigantske djelatnosti na širenju cijonističke ideje među Nejevrejima. Na to se g. dr. Schwarz pita:

Ko je više zvan, ko je podesniji od njega, koji preko decenija stoji u sredini, na vrhu cijonističkog pokreta, da jevrejstvo tu i tamo obavijesti, informira o današnjem položaju, o onom što je već postignuto, o onom što valja postići; kako, kojim načinom i kojim sredstvima! Zato obilazi velike općine, zato je došao i u našu sredinu, što nam služi na čast, kako bi i zagrebačko jevrejstvo u istorijskom zadatku današnjeg jevrejstva imalo odličnog udjela.

Iza nadrabina g. dra Schwarza, g. Sokolov je održao svoj veliki govor.

— Potrebna je pomoć Izraelu — ježuat jisrael. A kakva je to pomoć? A što je to Israel? Jisrael nije jedan Jevrejin, jedan čovjek, već je to jevrejska zajednica, cjelokupno Jevrejsvo. Danas je to Jevrejsvo u jednom škrpicu, u jednoj nuždi, koja je u «duhu», u

also visited the Monument to the Unknown Hero in Avala, and then he was received by the Minister of Foreign Affairs of the Kingdom of S.H.S. Mr. Šumenković (during which the minister made a special statement), the Prime Minister Mr. Vukičević, the English representative Mr. Kenard, the Polish representative. Finally, Mr. Sokolov was received by His Majesty King Alexander. On that occasion, the king presented the high-ranking guest with a portrait of himself. After leaving Belgrade, on the way to Sarajevo, the distinguished guest was awaited at the transit stations in Bosanski Brod, Zenica and Visoko by the presidents and members of the Jewish communities there.

In Sarajevo, Mr. Sokolov had an extremely rich and varied program. On that occasion, he gave a great speech at a rally in the National Theater, visited the Sephardic Community, the Ashkenazi Community, the construction site of the new Great Sephardic Temple (Templa, o.a.), attended the welcome dinner at the Jewish Club, prayers in the Sephardic and Ashkenazi Temples, the founding meeting of the Sarajevo branch WIZO (Women's World International Zionist Organization). In addition to Jewish institutions and individuals in Sarajevo, Mr. Sokolov had meetings and visits with the grand prefect Mr. M. Nikolić, with the city commissioner Mr. Bičakčić, the director of the (Zemaljskog, o.a.) museum Mr. Skarić, he was at a reception with the English

consul Mr. Greigham, and that in the company of the army commander, Mr. Smiljanić, and generals Mr. Jovanović and Stojšić.

The visit of Mr. Sokolov to Sarajevo and especially the meeting at the National Theater was reported by both Sarajevo dailies, "Jugoslavenski list" and "Večernja pošta", in addition to the Jewish press.

In Zagreb, too, the high-ranking guest had numerous meetings and receptions. He met with the president and members of the Working Committee of the Union of Zionists of Yugoslavia and the president and members of the Jewish Community Zagreb. In the Zagreb synagogue, Nahum Sokolov met with the Zagreb **Chief Rabbi, Dr. Gavro Schwartz**, and representatives of the **B'nai B'rith lodge**. He also visited the "Lavoslav Schwartz" Home for the elderly and the Gan-ajeladim children's school, while Miss Sokolov visited the Zagreb branch of WIZO (Zagreb Women's Zionist Organization). The final meeting and rally was held in the "Maccabi House", where Mr. Sokolov spoke about the current state of the Zionist movement.

In addition to meeting with representatives of Jewish organizations, the guest had a two-hour conversation and interview with Zagreb journalists at the "Esplanada" hotel, and then a banquet in the "City Cellar" with 300 guests. On Wednesday, March 21, the guests traveled to Munich by train from the Zagreb station.

Texts with a detailed description of these visits can be viewed at the JDB links:

<https://www.jevrejskadigitalnabiblioteka.rs/handle/123456789/2702>

<https://www.jevrejskadigitalnabiblioteka.rs/handle/123456789/2703>

<https://www.jevrejskadigitalnabiblioteka.rs/handle/123456789/2704>

Let's also mention that the texts of the Sarajevo Jewish newspaper "Jevrejski glas", for all these three visits in particular, under the titles "Nahum Sokolov in Belgrade", "Nahum Sokolov in Sarajevo" and "Nahum Sokolov in Zagreb" were posted as collected texts on the website "Digital archive INFOBIRO BETA – Media center Sarajevo".